

מיתוס היום שאחרי: מול חמאס [?] אין לישראל קיצורי דרך

written by תא"ל במיל" יוסי קופרווסר | 19.05.2024

העיסוק הנמרץ בסוגיית היום שאחרי מתאפיין בקוצר רוח ובשגייה באשליות. כפי שהזחל לא הופך מיידיית לפרפר יפהפה, אלא חייב להפוך ראשית לגולם, כך גם בעזה [?] כדי להגיע למציאות חדשה, המבטיחה יציבות וביטחון, שספק אם היא בכלל אפשרית, אין ברירה אלא לעבור בשלבי ביניים. כעת אי אפשר להעריך את מידת הצלחתם, אך ורק אם יצליחו ניתן יהיה לעבור לשלב הבא בדרך אל היעד.

המציאות המיוחלת על ידי שר הביטחון יואב גלנט, שאינה שונה מזו אליה חותר גם ראש הממשלה בנימין נתניהו, היא כזו שבה פלסטינים שאינם מעורבים בטרור, יחד עם גורמים בין-לאומיים וערבים מתונים, שולטים בשטח בהיבטים האזרחיים. זאת, כאשר האחריות הביטחונית הכוללת למניעת התעצמות והתארגנות מחדש של גורמי טרור מצויה בידי ישראל, השולטת בציר פילדלפי ובפרימטר המקיף את עזה ונהנית מחופש פעולה מבצעי ברחבי הרצועה.

אבל כדי להגיע אל היעד חייבים לעבור כמה שלבים הכרחיים, שגם הם אינם תנאים מספיקים להשגתו, בהתחשב במכלול הלחצים, האינטרסים ויכולות ההשפעה של הגורמים הרבים המשתתפים במערכה על עיצוב עתידה של הרצועה. ישראל היא אומנם הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר, אך לחמאס, לארצות הברית, למדינות ערב המתונות ובראשן מצרים, לאיראן וגרורותיה, לקטאר ולטורקיה, לרשות הפלסטינית ואפילו לאו"ם, לסוכנויות הסיוע הבין-לאומיות ולאירופה [?] לכולן יש מה לומר. כל עוד לא הושלם מימושם של שלבי הביניים, כל דיבור על מימוש שלב הקבע בכלל, ולא כל שכן על מימושו כעת, הוא מטעה, לא בשל והוא אף מסוכן מכיוון שהוא פוגע ביכולת לקיים את הלכידות הפנימית החיונית כל כך בשלב זה.

השלב ההכרחי הראשון הוא מיטוט היכולות הצבאיות והשלטוניות של חמאס. לשם כך אין די בפירוק המסגרות המבצעיות של ארגון הטרור, אלא יש לאחוז בכל השטח, כדי לטהר אותו ולמנוע את "תופעת הבלון", קרי המשך שליטת חמאס באזורים שאותם מפנה ישראל, או לחלופין לפגוע קשות בהנהגה, ובפרט בשלישייה הבכירה (האחים סינוואר ומוחמד דף). הפעולה ברפיח היא מרכיב חיוני בהקשר זה, כפי שהיא חיונית למניעת התחמשות בעתיד ובהקשרים נוספים, אך היא איננה מבטיחה כשלעצמה את מיטוט חמאס. להבנתי, אנחנו אכן מסוגלים להשיג יעד זה בתוך כמה חודשים, אך לצורך זה נדרש שינוי זמני באופן הפעולה של צה"ל.

מימוש השלב הראשון ייצור בקרב אוכלוסיית עזה נדבך תודעתי חיוני להמשך, והוא ההכרה שישראל ניצחה את חמאס. כל עוד חמאס שולטת בשטחים נרחבים ובכל האוכלוסייה, ומתפקדת צבאית וממשלית, קשה מאוד לשכנע את האוכלוסייה וקהלי יעד נוספים, בין אם כאלה

שמעוניינים בניצחון ישראלי ובין אם כאלה שאינם רוצים בו, שישראל אכן ניצחה. שכנוע זה הוא חיוני כדי להביא לשחרור החטופים, להשבת אוכלוסיית העוטף ליישובים ולשכנוע חיזבאללה להסכים להסדר בצפון שיבטיח ביטחון לתושבי קו העימות. אם כל הנגזרות האלו תתממשנה, ניתן יהיה להתחיל לתכנן כיצד מתקדמים והרבה אפשרויות שנראות כרגע קשות למימוש עשויות להיות ברות השגה.

בשלב השני יהיה צורך לשכנע את תושבי עזה שלא רק שחמאס נוצחה, אלא שהתנועה לא תחזור לשלוט בעזה בעתיד. רק אז יוכלו גורמים מקומיים שאינם קשורים לטרור להעז לקחת אחריות לניהול האזרחי וגורמים ערביים ובין-לאומיים עשויים להביע נכונות להשתלב בניהול הרצועה גם ללא תמורה מדינית בלתי אפשרית מצד ישראל. הדרך היעילה ביותר כדי לשכנע בכך היא על ידי כינון מנהל אזרחי-ישראלי לזמן מוגבל בעזה, שתפקידו יהיה לחנוך ולהכשיר את הגורמים המקומיים, בשיתוף פעולה עם גורמים בין-לאומיים וערביים מתונים שיהיו מוכנים לסייע. אם לאחר השלב הראשון תיווצרנה חלופות למנהל אזרחי-ישראלי במקביל להמשך השליטה הביטחונית הישראלית, ניתן יהיה לבחון אותן.

בשלב השלישי, קרי ביום שאחרי היום שאחרי, יהיה צורך לוודא שהגורמים הפלסטיניים שמעוניינים להוביל את המערכת הפלסטינית ברמה הלאומית ולשלוט בעזה, ובכלל זה "הרשות הפלסטינית המחודשת", מקבלים על עצמם שורה של שינויים בגישה המאפיינת אותם כיום. יהיה עליהם לגנות באופן חד-משמעי את מתקפת הטרור הרצחנית של 7 באוקטובר, להימנע מהסתה לשנאת יהודים ולטרור, ולקדם במקום זאת תרבות של שלום, לחדול מהמנהג הנפסד של תשלום משכורות למחבלים ולבטל את החוק על פיו מבוצעים התשלומים, להתחייב להימנע מפעילות נגד ישראל בפורומים בין-לאומיים, להילחם בטרור ולהוציא מהחוק את ארגוני הטרור ובראשם חמאס, ולהכיר בישראל כמדינת העם היהודי. כל זאת, מעבר לשיפור התפקוד הממשלי ולהתנערות מהשחיתות, כדי שלשלטון הפלסטיני תהיה לגיטימציה מבית ומבחוץ. כיום, הרשות הפלסטינית ממשיכה להתנגד לבצע את השינויים הנדרשים וגם החלופות הנבחנות, דוגמת מוחמד דחלאן, מסרבות לבצע שינויים בנרטיב הפלסטיני.

ניסיון ליצור מציאות חדשה באמצעות קיצורי דרך מלמד על אי-הפנמה של לקחי 7 באוקטובר וביא ביום שאחרי היום שאחרי או ביום שאחרי להשתלטות מחדש של חמאס על המערכת הפלסטינית, ייתכן שלא רק בעזה. אל לנו לשגות באשליות של שר החוץ האמריקני, שאמר לאחרונה שהוא מאמין שניתן להבטיח שמדינה פלסטינית שתוקם ביום שאחרי המלחמה לא תהיה בשליטת חמאס, בשעה שהתנועה נהנית מתמיכה רחבה בציבור הפלסטיני. למרבה הצער, מוכרחים לעבור את שלבי הביניים, כולל שינוי החינוך הפלסטיני ואימוץ נרטיב חלופי לנרטיב המאבק בישראל עד להכחדתה ("מהנהר עד הים"), לפני שמעצבים הסדרי קבע.

בשולי הדברים, מתחייבת התייחסות לטענה שהצבא מתקשה לבצע את משימותיו בהיעדר הגדרה של מצב הסיום. הצבא אמור לבצע את המשימה לאור המטרה וזו דווקא הוגדרה היטב במסגרת השלב הראשון של המערכה. לא צריכה להיות לו אי בהירות שתמנע את מימוש

המשימה והשגת המטרה. במקביל, כדאי שייערך למימוש משימות אפשריות בשלב הבא, וביניהן מנהל אזרחי בעזה. זה אמור לדרוש הרבה פחות משאבים מכפי שצה"ל מתאר בניסיון שקוף לשכנע את הדרג המדיני לפטור אותו ממטלה זו. עם זאת, גם אם זו משימה קשה ויקרה, אם וכאשר תוטל עליו המשימה, עליו להיות ערוך לבצעה. יצוין, כי ברוב המלחמות שנכפו על דמוקרטיות לא היה ברור במהלך העימות הצבאי האינטנסיבי מה יהיה ביום שאחרי ובלא מעט מקרים מה שתוכנן ובוצע לכאורה התרסק מול קרקע המציאות. קצת קשה להתייחס לממשל האמריקני כמדריך וכמנחה בהקשרים האלה, בהתחשב בניסיונו בעיראק ובאפגניסטן.

אחרי הכול צריך לזכור, שהנחת המוצא של חמאס ערב ההחלטה לפתוח במתקפת 7 באוקטובר, הייתה כנראה שמכיוון ששום גורם, ובפרט ישראל, איננו רוצה לשלוט ברצועה מסיבות טובות, השליטה ברצועה ביום שאחרי התגובה הישראלית הכואבת תישאר בידי חמאס. לכן, המשימה החשובה ביותר כרגע, בצד וכהשלמה לשחרור החטופים, היא לשלול מחמאס את השליטה ברצועה.

פורסם באתר N12, בתאריך 19.5.2024.